

בבית משפט השלום בירושלים

- בעניין: 1. _____ מצרי, ת.ז. _____
2. _____ מצרי, ת.ז. _____
3. _____ מצרי, ת.ז. _____

שלושתם מעקאבה, נפת ג'נין
ע"י ב"כ עוה"ד יוסי וולפסון (מ.ר. 26174) ו/או לינה אבו-מוך זועבי (מ.ר. 33775) ו/או עדי לנדאו (מ.ר. 29189) ו/או מנאל חזאן (מ.ר. 28878) ו/או שירין בטשון (מ.ר. 32737) ו/או חוה מטרס עירון (מ.ר. 35174)

מהמוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר – ע.ר.
רח' אבו עוביידה 4, ירושלים 97200
טל: 02-6283555 פקס: 02-6276317

התובע

- נ ג ד -

מדינת ישראל

באמצעות פרקליטות מחוז ת"א (אזרחי)
רח' הנרייטה סולד 1, תל אביב 64921
טל: 03-6970282 פקס: 03-6918541

הנתבעת

מהות התביעה: פיצויים בגין נזקי רכוש

סכום התביעה: 394,270 ש"ח

כתב תביעה

הצדדים

1. התובע 1, יליד 22.12.1945, עובד במסעדה, נשוי ואב לילדים.
2. התובע 2, יליד 5.10.1970, הוא בנו של התובע 1, בעל תואר בחינוך, אך עובד במסעדה עם אביו. אף הוא נשוי ואב לארבעה ילדים.
3. התובע 3, בן כ-50, הוא אחיו של התובע 1.
4. בכל המועדים הרלוונטיים לכתב תביעה זה התגוררו שלושת התובעים בסמיכות זה לזה, בדרום הכפר עקאבה שבנפת ג'נין. שלושת התובעים ובני משפחותיהם המתגוררים עמם היו כולם בגדר מוגנים על-פי אמנת ז'נבה בדבר הגנת אזרחים בימי מלחמה מ-12.8.1949 (להלן: **אמנת ז'נבה**).
5. בכל התקופות הרלוונטיות לאירוע החזיקה הנתבעת באזור מגוריהם של התובעים תחת כיבוש (belligerent occupation) כמובנו במשפט הבינלאומי. הנתבעת פעלה באירוע (כמפורט להלן) באמצעות חיילי הצבא הישראלי, וייתכן גם שבאמצעות כוחות ביטחון או גורמים אחרים (כל אלו יצוינו להלן תחת הביטוי **חיילים**), שהם כולם עובדיה, שפעלו מטעמה, ושהיא אחראית למעשיהם.

המבנים הרלוונטיים לתביעה

6. במועד האירוע התגורר התובע 2 בבית הסמוך מאוד לבית התובע 1. בית התובע 1 מצוי על מדרון המשתפל בכיוון כללי מדרום לצפון, והבית בו התגורר התובע 2 היה מצוי מעט נמוך ממנו. הבית היה שייך לתובע 1. יחד עם התובע 2 גרו בבית אשתו וארבעת ילדיו הקטינים. _____, הבת הבכורה, היתה בת 6, ואילו הבן הצעיר, _____, אך נולד. בעבר גר בבית גם בן נוסף של התובע 1, ששמו _____, אשר נהרג בעת שביצע פיגוע בירושלים כשנה לפני מועד האירוע. בעת האירוע היה התובע 2 במהלך מתקדם של בניית ביתו הוא, הניצב אף הוא סמוך לבית התובע 1 (מעט מערבה ממנו), ובערך באותו קו גובה, על המדרון. ביחס לבית בו התגורר התובע 2 היה בית זה בכיוון דרום מערב).

בית המגורים של התובע 2 יכונה להלן: **הבית**.

ביתו של התובע 2 שהיה בשלבי בנייה יכונה להלן: **בית התובע 2**.

בית המגורים של התובע 1 יכונה להלן: **בית התובע 1**.

7. לתובע 3 היה מבנה מבלוקים סמוך לבית, ששימש אותו כדיר לצאנו.

להבנת מיקומיהם ההדדיים של המבנים, מופנה בית-המשפט הנכבד לשרטוט המצורף **כנספח א** לכתב התביעה.

האירוע

8. בתאריך 4.8.2002 לפנות בוקר הגיעו חיילים לבית, והורו ליושביו לפנותו.

9. החיילים מסרו כי בכוונתם לפוצץ את הבית.

10. א. החיילים איפשרו לתובע 2 ולאשתו – ולהם בלבד – להוציא חפצים מהבית.

ב. החיילים לא איפשרו לאף אדם נוסף לסייע בהוצאת החפצים.

ג. החיילים אמרו לתובע 2 ולאשתו מה מותר להם להוציא ומה אסור להם להוציא. בין היתר, איפשרו להוציא מכשיר טלוויזיה (שנהרס אח"כ מהדף הפיצוץ) ושמיכות לילדים, אך מנעו מהם להוציא רהיטים, מסמכים ועוד.

ד. משך הזמן שניתן להוצאת חפצים הוגבל ל-25 דקות בלבד.

11. החיילים פינו מהמקום את דרי הבית ואת דרי הבתים הסמוכים, ועצרו כמה מבני המשפחה.

12. החיילים הכניסו לבית כמות גדולה של חומר נפץ ופוצצו אותו.

13. הפיצוץ היה חזק ביותר. הבית נחרב כליל. חלקים מהבית עפו למרחק גדול.

14. הדף הפיצוץ ו/או החלקים מהמבנה שנהדפו למרחק, גרמו לנזקים קשים לעצים שבסמוך לבית, לבית התובע 1, לבית התובע 2, למבנה בו החזיק התובע 3 את כבשיו ולכבשים עצמן.

15. החיילים לא מסרו למאן שהוא צו בנוגע להריסת הבית. בדיעבד התברר, מהתכתבות בין ב"כ התובעים לבין לשכת היועץ המשפטי של מפקד כוחות הצבא בגדה המערבית, כי מעולם לא הוצא צו להריסת הבית, וצו כזה לא היה קיים ואינו קיים.

16. כבר בשלב זה מודיעים התובעים, כי במסגרת תביעה זו אינם תובעים את הנזק למבנה הבית עצמו, וזאת בשל הרגישות הפוליטית הנוגעת לתביעה כזו ומתוך מגמה לצמצם את יריעת המחלוקת. התביעה מצומצמת לנזקים שנגרמו בעקבות הפגיעה במיטלטלין שהיו בבית ובעקבות הפגיעות שמסביב לבית. הנכסים שנפגעו ובגינם נדרש פיצוי במסגרת תביעה זו יכוננו להלן הרכוש.

עילות התביעה

כללי

17. התובעים יטענו, כי כל פעולותיה של הנתבעת, באמצעות חייליה, כמתואר לעיל, היו בניגוד לדין, ומקימות זכות לפיצוי.

18. התובעים יטענו, כי עצם הריסת הבית היתה שלא כדין. עם זאת, התובעים מודעים לכך שבעניין זה ישנה מחלוקת משפטית בינם לבין הנתבעת. עם זאת, המחלוקת אינה מתפרשת על אותם נזקים הנתבעים במסגרת תביעה זו. גם לגישת הנתבעת, יש לאפשר הוצאת רכוש מבתים המיועדים להריסה. גם לגישת הנתבעת, אין לפגוע בבתים סמוכים, ומי שביתו נפגע אגב הריסת בית המיועד להריסה זכאי לפנות לערוצי תביעה לקבלת פיצוי על הנזק שנגרם לו.

הסגת גבול וגזל

19. מעשי הנתבעת, באמצעות חייליה, מהווים הסגת גבול במקרקעין כמשמעותה בסעיף 29 לפקודת הנזיקין (נוסח חדש), תשכ"ח-1968 (להלן: **פקודת הנזיקין**), בחלופה של "היזק למקרקעין שלא כדין". הם מהווים גם עוולה של הסגת גבול במיטלטלין כמשמעות המושג בסעיף 31 לפקודת הנזיקין, בחלופה של הפרעה אלימה בטובין בהיותם בהחזקתו של אדם אחר. הם מקימים גם עוולה של גזל כמשמעות הביטוי בסעיף 52 לפקודת הנזיקין, בחלופה של השמדת מיטלטלין שהזכות להחזיקם היא של התובע.

20. על-פי סעיפים 30 ו-32 לפקודת הנזיקין, על הנתבעת הראיה לכך שמעשיה, באמצעות חייליה, היו כדין.

21. עם זאת, כבר כאן יפורטו מקצת הטעמים שמכל אחד ואחד מהם נובע שמעשי הנתבעת באמצעות חייליה היו שלא כדין:

א. הבית והרכוש נהרסו בניגוד לכללי המשפט הבינלאומי המינהגי, האוסרים הרס של רכוש פרטי אלא אם כן פעולות צבאיות מחייבות זאת באופן החלטי;

ב. הבית והרכוש נהרסו בניגוד לכללי המשפט הבינלאומי המינהגי, האוסרים ענישה קולקטיבית, אמצעים של הפחדה והטלת אימה ומעשי תגמול כלפי מוגנים ורכושים;

ג. הבית נהרס (וכתוצאה מכך נהרס גם הרכוש) מבלי שהוצא צו המורה על כך. התובעים יציינו, כי תקנה 119 לתקנות ההגנה (שעת-חירום), 1945, (להלן: **תקנה 119**), עליה נסמכת הנתבעת בהריסת בתים בהם התגוררו מי שביצעו פיגועים, מתנה את ההריסה בהוצאת צו;

ד. הבית נהרס מבלי שניתנה זכות שימוע למי שנפגע מההריסה, וזאת בניגוד לדין;

ה. תקנה 119 איננה מקנה לנתבעת או לאיזו מרשויותיה סמכות להשמיד מיטלטלין שבמבנה המיועד להריסה, אלא אך ורק את המבנה עצמו. מכאן, שגם אם היה הרס הבית כדין, הרי שהרס המיטלטלין שבו היה שלא כדין.

לעניין זה, מצורף מכתב מלשכת היועמ"ש של מפקד כוחות הצבא בגדה המערבית, לפיו "על פי נוהלי העבודה הנוהגים בצה"ל בעניין שבנדון, קיימת הנחייה ברורה לאפשר ליושבי הבית להוציא רכוש ומיטלטלין מבתים המיועדים להריסה". מכתב זה מהווה הודאה של הנתבעת בדבר הפרשנות הנכונה של הדין.

המכתב, מתאריך 10.8.2003 מצורף **כנספח ב**.

ו. תקנה 119 איננה מקנה לנתבעת או לאיזו מרשויותיה סמכות להשמיד מקרקעין או רכוש אחר מעבר לבית המיועד להריסה. מכאן, שכל הנזק שנגרם מסביב לבית היה שלא כדין.

גם בעניין זה מצורף מכתב מלשכת היועמ"ש של מפקד כוחות הצבא בגדה המערבית, לפיו "קיימת הנחייה ברורה להימנע מגרימת נזקים למבנים סמוכים למבנה המיועד להריסה" ו"הצענו לך לפנות בתביעה לפיצויים" [בגין הנזק הסביבתי שנגרם לפי הטענה]. מכתב זה, ומכתבים דומים שנשלחו מאותה לשכה, מהווים הודאה של הנתבעת בדבר האיסור לגרום נזק לסביבת הבית שנהרס ובדבר היות נזק כזה בר תביעה.

המכתב, מתאריך 23.3.2004, מצורף **כנספח ג**.

רשלנות

22. מעשי הנתבעת באמצעות חייליה מהווים עוולה של רשלנות כלפי התובעים, כמובנו של מושג זה בסעיף 35 לפקודת הנזיקין. בין היתר יטענו התובעים שהנתבעת, באמצעות חייליה, עוולה כנגדם בעוולת הרשלנות במעשים ובמחדלים שלהלן:

- א. הרסה את הרכוש שלא כדין כמפורט לעיל בפרק הנוגע לעוולות הסגת הגבול והגזל. הריסת הרכוש שלא כדין מהווה כשלעצמה גם עוולה של רשלנות;
- ב. לא איפשרה להוציא מן הבית את המיטלטלין השייכים לתובע 2 ולמשפחתו, ובכלל זה – לא העניקה די זמן להוצאת החפצים; לא סייעה להוצאת החפצים; לא איפשרה לשכנים ולבני משפחה אחרים לסייע בהוצאת החפצים; אסרה ומנעה הוצאתם של חפצים;
- ג. הרסה את הבית על תכולתו;
- ד. הרסה את הבית באמצעות כמות גדולה של חומר נפץ, למרות שהנזק למבנים סמוכים היה צפוי וידוע;
- ה. פוצצה כמות גדולה של חומר נפץ בלב אזור המשמש למגורים ולחקלאות;
- ו. לא נקטה באמצעי זהירות סבירים למנוע נזקים למבנים, רכוש וגידולים חקלאיים שבסמוך לבית אלא (אדרבא) נקטה באמצעים שהגבירו את הסיכון לכל אלו;
- ז. לא פינתה מאזור הפיצוץ בעלי-חיים שצפויים היו להיפגע ממנו;
- ח. הפרה את חובותיה שבדין להגן על זכויותיהם הקנייניות והאחרות של התובעים – לרבות החובות המפורטות להלן במסגרת הפרק על הפרת חובה חקוקה;
- ט. לא נהגה כפי שרשות סבירה הייתה נוהגת בפעולות לאכיפת החוק;
- י. לא נהגה כפי שרשות סבירה הייתה נוהגת במצב דומה;
- יא. החיילים לא פעלו בהתאם להנחיות בדבר פינוי חפצים מהבית המיועד להריסה;
- יב. החיילים לא פעלו בהתאם להנחיות בדבר הימנעות מפגיעה סביבתית כתוצאה מהרס הבית;
- יג. הנתבעת לא דאגה להנחות את החיילים כראוי בדבר החובה לאפשר פינוי חפצים מהבית המיועד להריסה ובדבר הימנעות מפגיעה סביבתית כתוצאה מהרס הבית;

יד. הנתבעת שלחה חיילים לבצע מעשי נקם ושילם בתובעים, כשברקע מצויים השנאה והזעם על פיגועים באוכלוסייה אזרחית. בנסיבות אלו הנטייה לשילוח כל רסן ולהעצמת מעשי הנקמה היא נטייה מובנית (אינהרנטית). הנתבעת לא עשתה דבר לרסן את חייליה או לפקח עליהם, וגם בדיעבד לא נקטה צעדים כנגד מי מהם בגין הנזק העודף שגרמו.

העברת נטל השכנוע

23. בנסיבות המקרה נכון ומוצדק להחיל הוראות סעיפים 38 ו-41 לפקודת הנזיקין, ומן הדין שנטל השכנוע לכך שלא היה מעשה התרשלות, יעבור אל כתפי הנתבעת.

הפרת חובה חקוקה

24. מעשיה של הנתבעת, באמצעות חייליה, מקימים אחריות כלפי הנתבעים בגין הפרת חובה חקוקה, כמשמעות מושג זה בסעיף 63 לפקודת הנזיקין. בין היתר הפרו הנתבעת והחיילים את החובות החקוקות שלהלן:

- א. חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, המגן על כבוד האדם ועל קניינו;
- ב. תקנה 46 לתקנות הנספחות לאמנה בדבר הדינים והמנהגים של מלחמה ביבשה (האג, 1907) (להלן: **תקנות האג**) המחייבת, בין היתר, לכבד רכוש פרטי בשטח כבוש; ולחילופין: תקנה 23(g) האוסרת השמדה של רכוש האויב בעת פעולות איבה, אלא אם השמדה כזו נדרשת במפגיע לצרכי המלחמה;
- ג. תקנה 50 לתקנות האג האוסרת הטלת עונש קיבוצי;
- ד. סעיף 27 לאמנת ז'נבה הקובע, בין היתר, כי "מוגנים זכאים בכל הנסיבות ליחס של דרך ארץ לגופם, לכבודם, לזכויותיהם המשפחתיות, לאמונתם ולפולחנם, לנימוסיהם ולמנהגיהם. היחס אליהם יהיה תמיד אנושי, והם יוגנו במיוחד מכל מעשי אלימות או איומי אלימות, ומפני עלבונות וסקרנות הרבים."
- ה. סעיף 53 לאמנת ז'נבה האוסר, בין היתר, החרבה והשמדה של נכסי מקרקעין ומיטלטלין השייכים ליחיד, אלא אם כן היו פעולות צבאיות מחייבות לחלוטין את החרבה וההשמדה האלה;
- ו. סעיף 33 לאמנת ז'נבה האוסר עונשים קיבוציים, וכן כל אמצעי הפחדה או הטלת אימה, ושאושר מעשי תגמול כלפי מוגנים וכלפי רכושם;
- ז. סעיפים 146 ו-147 לאמנת ז'נבה המחייבים כל מדינה לחפש ולהעמיד לדין את מי שהפרו את הוראות האמנה או הורו להפר את הוראות האמנה הפרה חמורה, לרבות

הריסתו של רכוש בקנה מידה רחב, שאין הכרח צבאי מצדיק אותו, ושבוצע שלא כדין ומתוך הפקרות;

ח. סעיף 17 לאמנה בדבר זכויות אזרחיות ומדיניות, במה שנוגע להגנתו של אדם מהתערבות שרירותית או בלתי-חוקית בצנעת הפרט שלו ובביתו;

ט. הוראות מהאמנה בדבר זכויות הילד הנוגעות להגנת משפחתו של הילד, ביתו, חינוכו, דרכי גידולו וכדומה, והנוגעות לחובת המדינה לקדם את אלו;

י. סעיפים 451, 452, 453 ו-454 לחוק העונשין, תשל"ז-1977, בדבר היזקים למיניהם, לרבות היזק באמצעות חומר נפץ, היזק לחיה הניתנת להיגנב והיזק לעצי תרבות.

הנתבעת הפרה גם את הוראות חוק צער בעלי-חיים, תשנ"ד-1994, בכך שפגעה בצאן של התובע 3 (ובבעלי-חיים אחרים שהיו בסמוך לבית). עם זאת, מאחר שהוראות חוק אחרון זה נועדו לטובת בעלי-החיים עצמם ולא לטובת התובע 3, יסתמכו התובעים על סעיף 451 לחוק העונשין, כאמור. אין בכך משום הקלת ראש בחומרת מעשיהם של הנתבעת וחייליה כלפי אותם בעלי-חיים.

יא. סעיף 70 לחוק השיפוט הצבאי, תשט"ו-1955, בדבר גרימת נזק לרכוש על-ידי חריגה מסמכות.

אחריות הנתבעת

25. אחריות הנתבעת לכל המעשים שתוארו בתביעה זו, ואחריותה בגין העוולות שפורטו לעיל, מקורה באחד מהמקורות הנ"ל או בכמה מהם או בכולם יחד – הכול לפי הקשר הדברים:

א. אחריות ישירה, באשר מדובר במעשים ובמחדלים שניתנים לייחוס ישיר לנתבעת, ושהתרחשו באופן מערכתי, על-פי החלטות ובמעורבות הדרגים הבכירים ביותר בהיררכיה המדינית והצבאית של הנתבעת;

ב. אחריות שילוחית למעשי החיילים, שהם עובדיה ושעשו את המעשים (והמחדלים) תוך כדי עבודתם, ושהיא אחראית אחריות שילוחית למעשיהם;

ג. אחריות ישירה על יסוד סעיף 12 לפקודת הנזיקין, בגין שיתוף, סיוע, ייעוץ, פיתוי, ציווי, הרשאה ו/או אשרור. לעניין זה יציינו התובעים במיוחד, כי הנתבעת נקטה צעדי ענישה קולקטיביים נרחבים, תוך הפרת זכויות יסוד של תושבי השטחים, ותוך איתות ברור לחיילים שרכושם של תושבי השטחים וזכויותיהם הוא הפקר. עוד יציינו התובעים, כי הנתבעת נקטה צעדי נקם ועודדה אווירת נקם בקרב החיילים ששלחה לבצע פעולות נקם אלו. הנתבעת לא עשתה דבר למניעת הנזק העודף שנגרם בהרשאתה המשתמעת או המפורשת ו/או בעקבות הפיתוי שפיתתה את החיילים. הנתבעת אשררה את גרימת הנזק העודף בכך שלא נקטה צעד כלשהו כנגד האחראים לגרימתו.

נזקי התובעים

הנזקים למבנים

26. הנזקים לבתי התובעים 1 ו-2 ולגדר שנהרסה מפורטים בחוות-דעת מומחה המצורפת לכתב התביעה כנספח ד.

27. בקיצור האומר: בית התובע 1 נפגע באופן שניתן לתקן את הנזקים ולשפץ את הטעון שיפוץ, והערכה מפורטת לעלות התיקונים מופיעה בחוות-הדעת. עלות התיקונים עומדת על 68,554 ₪ ללא מע"מ, והפיצוי הנדרש (כולל מע"מ) הוא 80,208 ₪.

בית התובע 2 ניזוק באופן טוטאלי, מהווה סכנה ואינו ראוי למגורים. יש להורסו ולבנות חדש במקומו. עלות ההריסה והבנייה מחדש נאמדת באופן מפורט בחוות-הדעת, ומוערכת בסה"כ ב-166,720 ₪ ללא מע"מ. הפיצוי הנדרש (כולל מע"מ) הוא אס כן: 195,062 ₪.

הנזקים האחרים

28. בפיצוץ הבית הושמד כל הרכוש שהיה בתוכו, ושהיה שייך לתובע 2. בין היתר מדובר בחדר שינה על כל ריהוטו; במזנון ותכולתו; במטבח, לרבות מקרר וכיריים; במכונת כביסה; במכונת תפירה; בספריה גדולה; בטלוויזיה ובמערכת סטריאו; בדוד שמש; בשלושים שקי חיטה; בוילונות; בכיסאות; בבגדים... – ובקיצור: בתכולה מלאה של בית מגוריה של משפחה. על נזק זה נתבעים 35,000 ₪.

29. ערכו של הרכוש שנהרס בבית אינו מסתכם בערכו הכלכלי, במחיר השוק שלו. מדובר בכל אותם חפצים קטנים וגדולים שמקיפים את האדם ומעניקים לו תחושת שייכות וביטחון. מדובר בכל אותם חפצים קטנים וגדולים שמשתלבים עם התפתחות חייו של האדם, עם זכרונותיו, שמתקשרים לאירועים שחלפו ולאנשים שנפטרו. מלבד החפצים שערכם הכלכלי משמעותי, נהרסו גם תמונות משפחתיות, משחקים של הילדים, ספריה של הבת הבכורה וכדומה. אין ערוך לערכם הרגשי והסנטימנטאלי של חפצים מעין אלו. אין ערוך לפגיעה שהופכת אדם לא רק חסר קורת גג אלא גם חסר בית ומופשט מכל אותם חפצים שהיו חלק אינטימי מעולמו. על הערך המוסף של חפצים אלו, כמתואר לעיל, מועמדת התביעה על סך של 30,000 ₪.

30. פיצוץ הבית הביא להריסתם של עצי פרי שהיו נטועים בסמיכות לו. על הרס עצי הפרי מועמדת התביעה על סך 15,000 ₪.

31. מהפיצוץ נהרס כליל רכב סובארו ורכב נוסף נפגע. הנזק הכולל לשני כלי הרכב עומד על 14,000 ₪.

32. בגין הפגיעה בצאן של התובע 3 מועמדת התביעה על סך 25,000 ₪.

33. סך-כל התביעה עומד, אם כן, על 394,270 ש.

אשר על כן, מתבקש בית-המשפט הנכבד להזמין את הנתבעת לדין ולחייבה לשלם לתובעים את מלוא נזקייהם (כמפורט לעיל) וכן לחייבה בתשלום הוצאות משפט ושכר טרחת עורך-דין, והכול בצירוף הפרשי הצמדה ורבית כחוק למן יום האירוע ועד ליום התשלום בפועל.

ירושלים, 3 באוגוסט 2004

יוסי וולפסון, עו"ד
המוקד להגנת הפרט
בי"כ התובע

(ת.ש.17967)